Environmental Economy & Strategy
ייעוץ כלכלי ואסטרטגי- פיתוח תשתיות סביבה

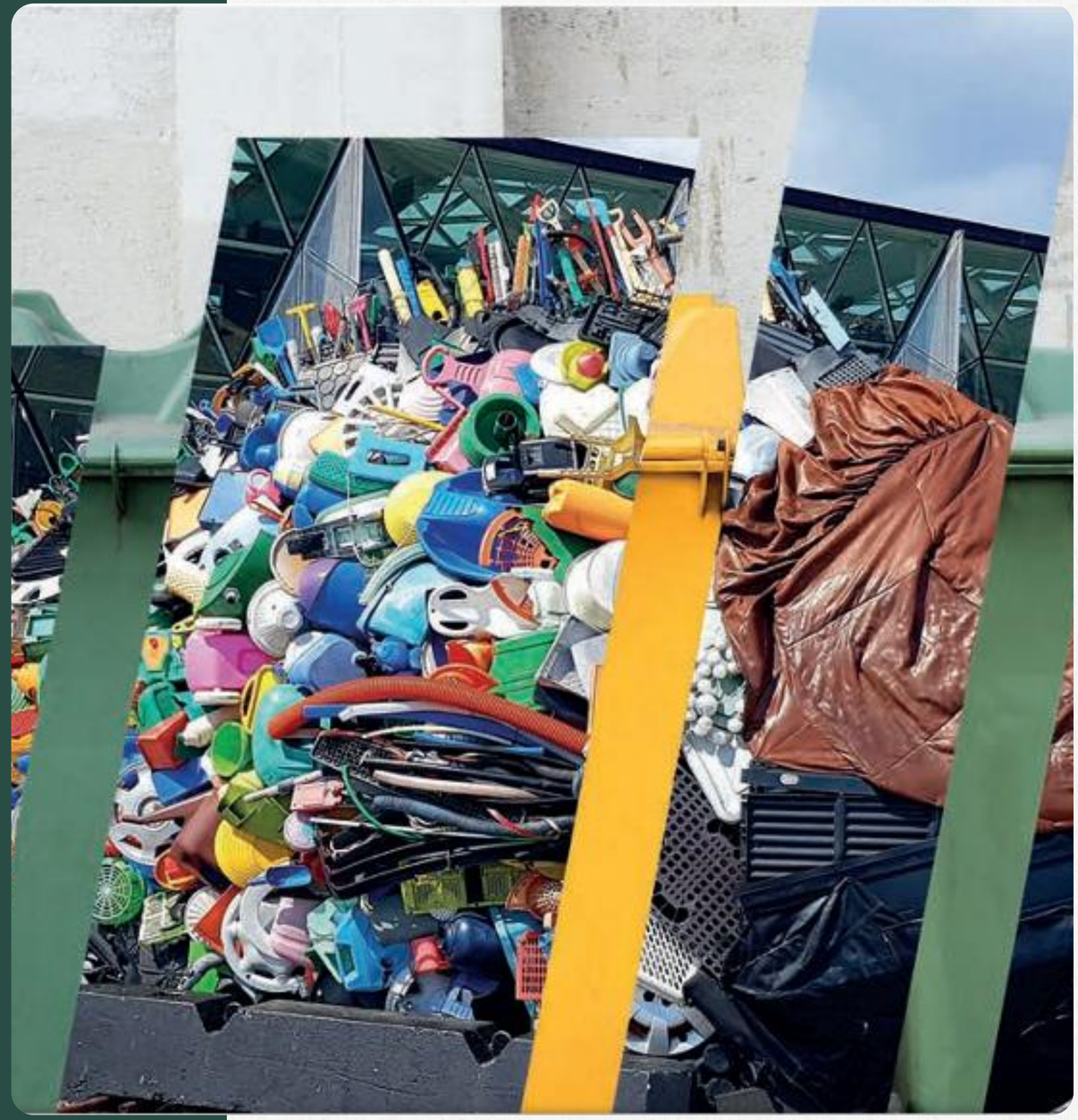

מהפח אל הפחת

משבר הפסולת בישראל

משילות | כלכלה| בריאות | סביבה

ינואר 2026

מוצג ע"י דנה גבאי

משבר הפסולת בישראל – כשל תשתיתי מתמשך בעל השלכות לאומיות

מדינת ישראל מצויה במשבר לאומי מתמשך במערך הטיפול בפסולת

- רמת טיפול נמוכה (מאוד)
- פגיעה בבריאות הציבור
- פגיעה סביבתית נרחבת
- פשיעה ושוק שחור
- חוסר יעילות משקית
- עלויות גבוהות לציבור ולרשויות המקומיות

- היעדר מענה תשתיתי ותפעולי יוצר סיכון הולך וגובר
- **המשבר מחייב התייחסות מיידית ושלמה ברמת מדיניות לאומית**

מצבור פסולת להטמנה

"ישראל על סף קריסה": האזהרה החמורה מפני משבר זבל לאומי

התאחדות התעשיינים מזהירה שישראל "קרובה לנקודת האל-חזור" בעקבות מחסור חמור בשטחי הטמנה של פסולת • המבקר כבר קבע שנפחי ההטמנה הקיימים לא יספיקו עד סוף 2026 ועומסים כבדים שנרשמים באתרי ההטמנה בדרום מעידים על היקף הבעיה • בשל העומס באתרים, נהגי משאיות משליכים את הפסולת, שלעיתים אף מתלקחת – בצידי הדרך • התיעודים שממחישים את הסכנה

בחירייה ובתחנות מעבר נוספות מזהירים: "לא נקלוט פסולת ביתית מיום שישי"

סכסוך בין נהגי משאיות להנהלת אתר ההטמנה "אפעה" בנגב גרם לעיכובים משמעותיים בפינוי פסולת, כאשר תחנות מעבר ברחבי הארץ מזהירות כי החל מיום שישי הקרוב לא יוכלו לקלוט עוד אשפה. למרות המשבר, המשרד להגנת הסביבה קבע פגישה רק ב-15 באוקטובר. יו"ר אתר הפסולת בחירייה: "החל מיום שישי הקרוב לא יהיה באפשרותינו לקלוט אשפה מכלל הרשויות והקבלנים"

סכנה סביבתית והשתלטות עבריינים: משבר הטיפול בפסולת בישראל

מאה ושישים ראשי רשויות פנו לאוצר במכתב בהול בכל הקשור לתחום הטיפול בפסולת בארץ • "עד סוף שנת 2026 לא יוכלו שטחי ההטמנה הקיימים בישראל להכיל עוד את צורכי הפסולת של המדינה", כתבו

תמונת מצב- הטיפול בפסולת בישראל

תמהיל הטיפול בפסולת בישראל 2004-2023

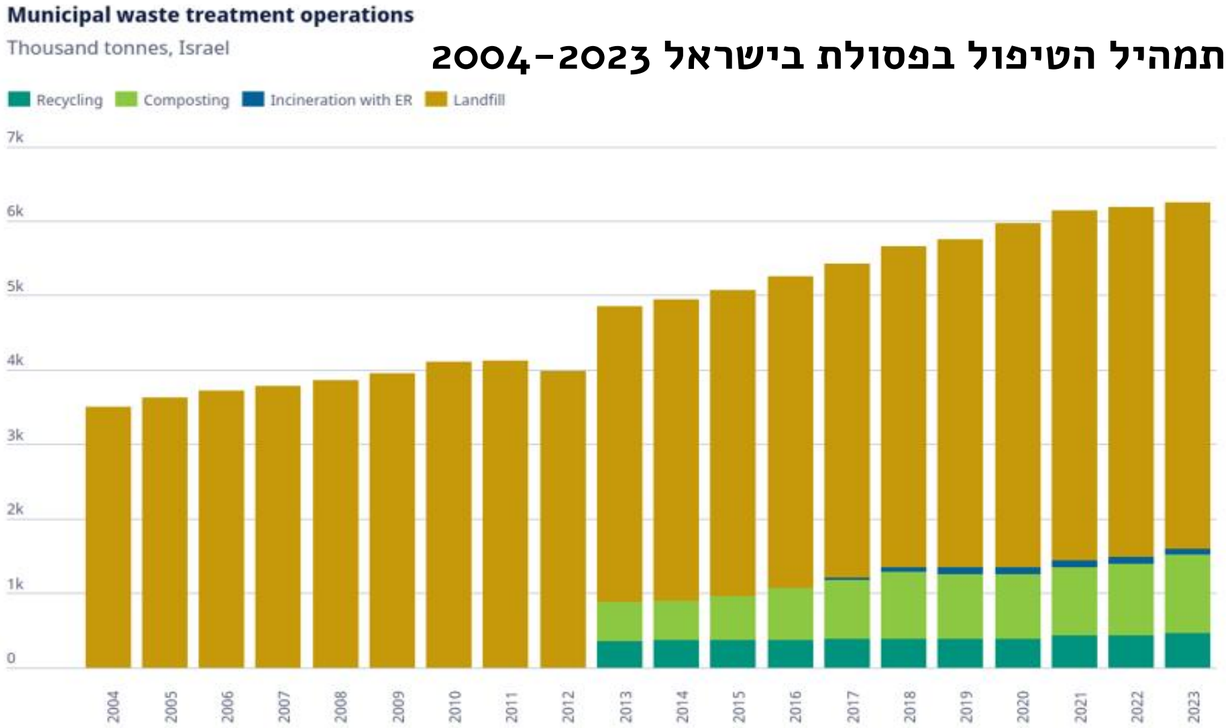

מקור: נתוני OECD

תרשים 1 : היירכיית הטיפול בפסולת

13
שנות סטגנציה

75-90%
שיעור הטמנה
פי 3 ממוצע הOECD

20%
שיעור מיחזור
תקוע 16 שנה

<1%
שיעור השבה לאנרגיה

תמונת מצב – השוואה לעולם

תרשים 2: שיעורי השבה, סילוק ומחזור ושימוש מחדש ב-25 מדינות האיחוד האירופי ובישראל, 2023[11]

מקור: מרכז המחקר והמידע בכנסת

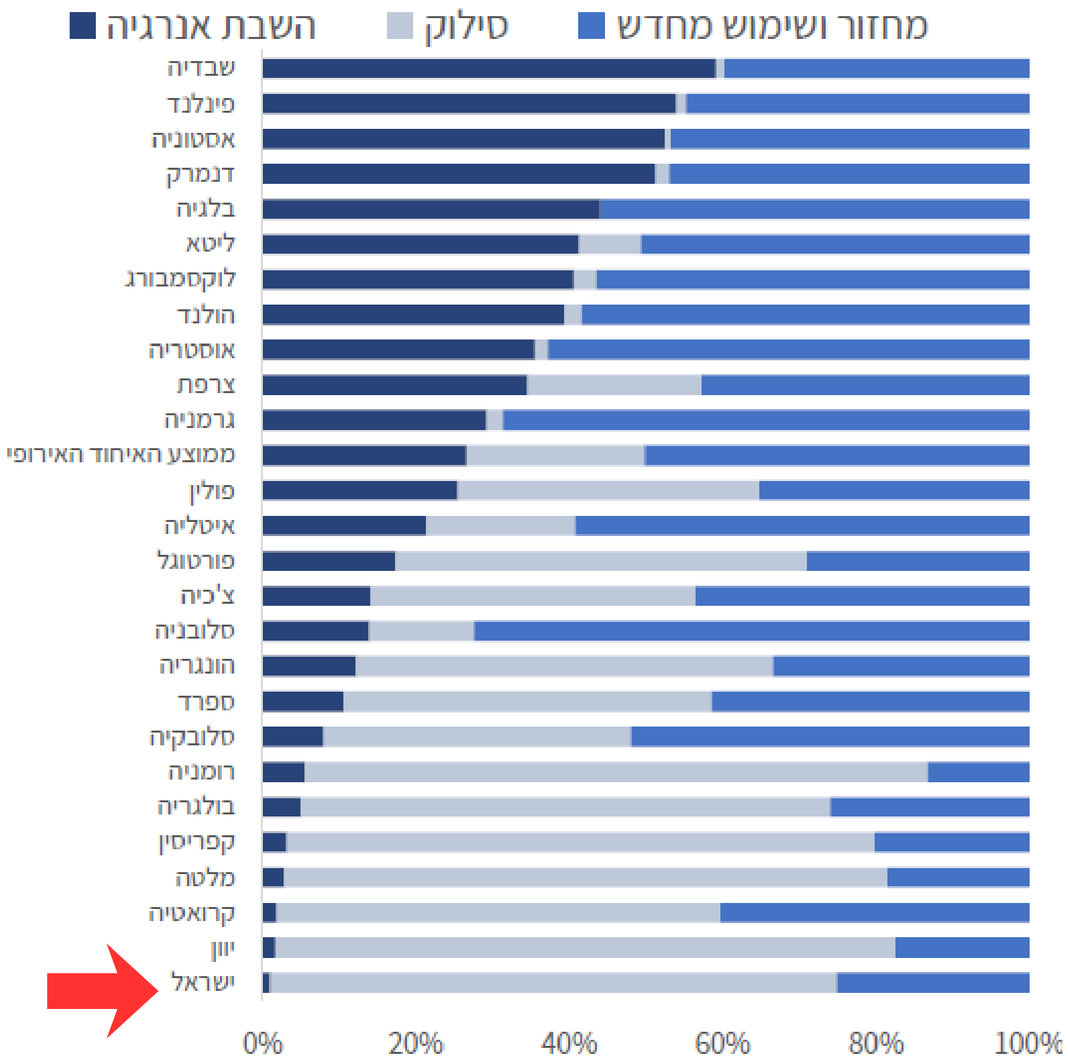

כמות פסולת מיוצרת לנפש בישראל-2023

מקור: OECD

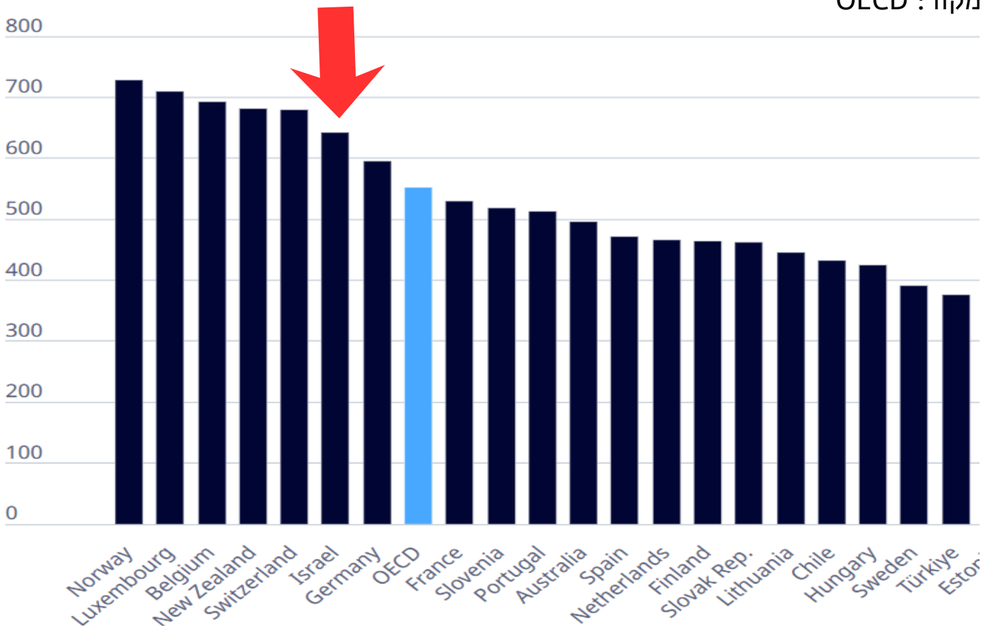

6.2

מיליון טון MSW

691

ק"ג/נפש/שנה

30%

מעל ממוצע OECD

534

ק"ג/נפש/שנה – ממוצע OECD

שיעור שינוי בכמות הפסולת לנפש בין 2012-2019

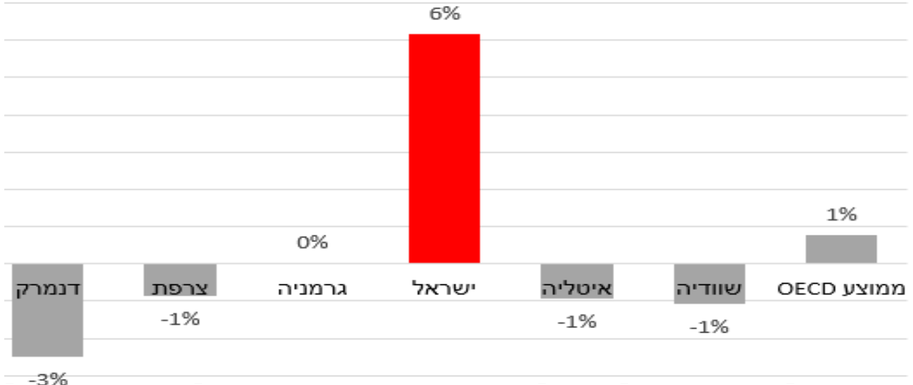

קצב גידול הפסולת לנפש – מהגדולים בעולם

השלכות שריפת פסולות סביבתיות ובריאותיות- פליטות לאוויר

- מוקדים רבים של שריפות פתוחות, בעיקר בפריפריה ובשולי יישובים
- **מקור ל־כ־80% מהפליטות של חומרים מסרטנים לאוויר בישראל**
- לפליטות של דיאוקסינים, בנזן, מתכות כבדות וחלקיקים נשימים השפעה חריפה גם בחשיפה קצרה ובריכוזים נמוכים.
- עלייה בסיכון ל:
  - מחלות נשימה חריפות וכרוניות
  - מחלות לב וכלי דם
  - סרטן

הטיפול בפסולת בישראל דחוף יותר מהטיפול בשינויי האקלים, בשל ההשפעה הישירה והמיידית על בריאות הציבור.

שריפות פסולת פיראטיות: התושבים סובלים, הפתרונות מתעכבים

הנושא של זיהום אוויר ומפגעי ריח משריפות פסולת פיראטיות בתוך שטחי ישראל וביו"ש עלה לאחרונה לראש סדר היום הסביבתי, ובשבועות האחרונים התנהלו מספר דיונים בוועדות הכנסת השונות, שעסקו בנושא. הנתונים, הסיכון לבריאות, הגורמים לבעיה, והפתרונות

מאת: מערכת infospot | פורסם בתאריך: 15/12/2025

מומלץ לא לצאת מהבית: ההודעה של משרד הבריאות לתושבי שוהם

המשרד פרסם הודעה ובה הודיע כי במהלך בדיקה, תוצאות המדידה הציגו מספר חריג משמעותית של שני מזהמים - ובעיקר בנזן. בעקבות כך פורסמו המלצות לתושבי שוהם ויישובים נוספים בסביבה ובהן צמצום פעילות לא חיונית מחוץ לבית

יונתן דושניצקי • mako

פורסם: 15.12.25, 22:24 | עודכן: 16.12.25, 05:57

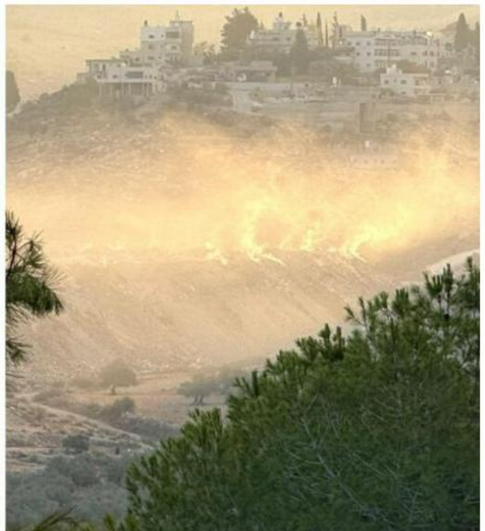

השלכות שריפת פסולות סביבתיות ובריאותיות- פליטות לאוויר

מתוך דוח זיהום אוויר חוצה גבולות שמקורות בשריפת פסולת באיוש – מבקר המדינה 2023

20
משך הזמן של התופעה ללא קביעת מדיניות ממשלתית ואכיפה בנושא

180,000
טון פסולת שנשרפת בשטחים פתוחים

758
מספר שריפות בשנה

1.3
מיליארד ₪ בשנה עלויות חיצוניות מתמותה ותחלואה

5
מספר רשומות של עבירות פסולת בשנת 2022

פליטה לאוויר של חומרים חשודים או מוכרים כמסרטנים במפל"ס 2021 (טונות, אחוזים)

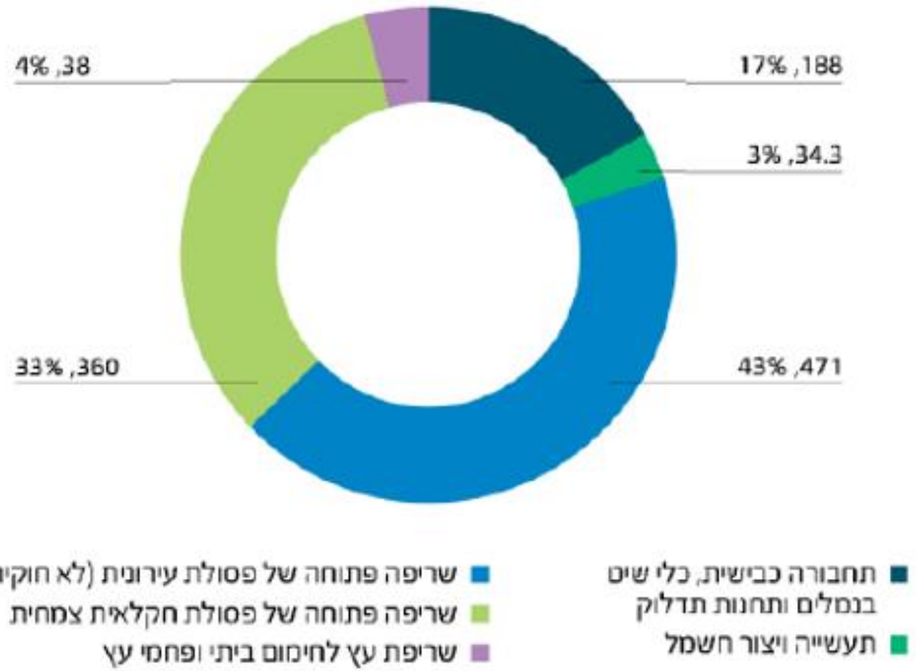

מתוך: "משבר הטיפול בפסולת –פרויקט לאומי", מוסד שמואל נאמן 2023

משבר ההטמנה

- מאז תחילת שנות ה־2000: סגירה הדרגתית של עשרות מטמנות
- התוצאה: ריבוז ההטמנה במספר מצומצם של אתרים ותלות גבוהה
- כיום: כ־60% מהפסולת המוטמנת נוסעת לדרום – עלויות, שינוע ופליטת מזהמים

איור 8: השוואה בין נפח הטמנה קיים ודרוש עד לשנת 2030[43]

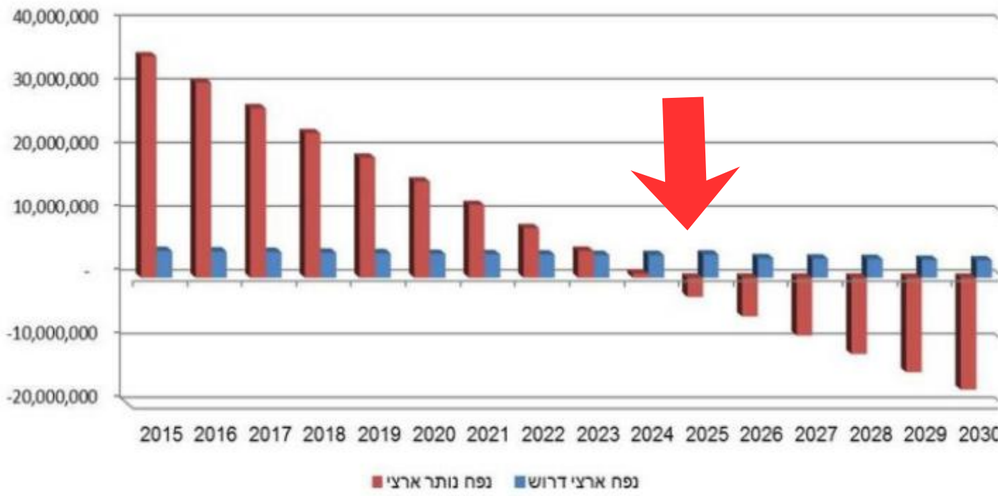

680 ק"ג

משקל הפסולת הממוצע לנפש בישראל בשנת 2019. משקל זה רב ממשקל הפסולת הממוצע לנפש במדינות ה-OECD - 538 ק"ג לנפש

30% -12%

טווח שיעור ההתייקרות של מחירי פינוי הפסולת ששילמו הרשויות שנבדקו, בהתקשרות חדשה עם קבלן פינוי

83%

מהפסולת בישראל מוטמנת לעומת 42% מהפסולת במדינות ה-OECD, 53% בארה"ב ו-35% ב-OECD אירופה

מדינה סגרה מטמנות אך לא בנתה חלופות בקצב הנדרש" , מבקר המדינה 2025

השלכות כלכליות

נטל כלכלי הולך וגדל – גידול חד בעלויות לרשויות ולציבור

ברמה הלאומית:

- הוצאה ציבורית : 10.7 מיליארד ₪ בשנת 2024 – עלייה 54% מאז 2013
- עלויות חיצוניות משרפת פסולות של מיליארדי שקלים בשנה
- שוק ריבוזי – פגיעה בתחרות וייקור השירות
- יתרת קרן הניקיון 3.36 מיליארד ש"ח

ברמת הרשויות

- הסכמים פאושלים – מחסור בשקיפות לאורך שרשרת הטיפול – שוק שחור
- פערי עלות אזוריים –בצפון: יקר הרבה יותר

סיבות המשבר – כשל מבני מוסדי/רגולטורי/ניהולי

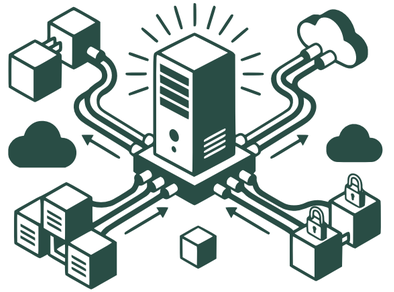

תשתיות

- מחסור במתקנים למיון, טיפול והשבה – בעיית הביצה והתרנגולת
- פרויקטים נבלמים ע"י רגולציה, ביורוקרטיה והתנגדויות מקומיות

משילות

- היעדר מסגרת רגולטורית/ניהולית מתכללת
- שינויי מדיניות תכופים
- פיצול סמכויות בין גורמים רבים
- היעדר הרתעה ויכולות אכיפה אפקטיביות

מנגנון כלכלי לא אפקטיבי

- מודל תמרוץ לא יעיל
- ריכוזיות/חוסר שקיפות
- שוק שחו, פשיעה והלבנת
- ראייה אחידה ורוחבית שלא מפנימה שונות בתוך ובין ערים/סקטורים/זרמים

האור שבקצה המנהרה – יציאה מהמשבר

תכנון לאומי והאצת הקמת תשתיות טיפול בפסולת:

- הגברת מעורבות משרד האוצר בשנים האחרונות- דחיפת הנושא וקידום תהליכי הקמה ומימון
- הקמת מתקן השבה תרמית ראשון בישראל- מתקן נאות חובב – שיפור עמדת המדינה בעניין תקני הפליטה (דוג' השומרוני הטוב)
- הסרת חסמים סטטוטוריים וזירוז הליכי תכנון למתקנים חלופיים באמצעות הוות"ל
- אסדרת פתרונות למצב ביניים

טבלה 2: מתקני מיון וטיפול בפסולת קיימים ומתוכננים בישראל, ינואר 2026[29]

סוג מתקן	פעילים	מוקמים	בתכנון	יעד לשנת 2040
מיון פסולת מעורבת	9	2	15	32
טיפול בפסולת אורגנית	5	3	16	32
השבה (תרמי)	1 (RDF)	1	16	10

מתוך: מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 2026

האור שבקצה המנהרה – יציאה מהמשבר

משילות, רגולציה וכלכלה

- הסדרת אחריות וניהול הנושא – רשות פסולת מתכללת
- חקיקת חוק פסולת ויצירת וודאות רגולטורית
- תכנית אב לאומית ומחייבת
- טיוב המודל הכלכלי– מודל מבוסס תעריף/ עלויות
- חיזוק מעורבות השלטון המקומי
- חיזוק האכיפה וההרתעה

רצף תכנוני ארוך טווח

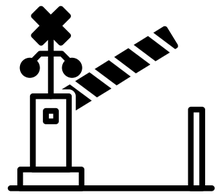

הסרת חסמים

יצירת ודאות למשקיעים ולרשויות

יעילות כלכלית

האור שבקצה המנהרה – יציאה מהמשבר

יעילות כלכלית- מעבר למודל פסולת סגור מבוסס תעריף

היבט	היטל הטמנה – מודל קיים	משק פסולת סגור מבוסס תעריף- מודל מוצע
מהות הכלי	היטל/מס נקודתי על הטמנה	מודל מערכתי לניהול כלל שרשרת הפסולת
מה מתומחר	פעולה אחת: הטמנה	כלל השירות: איסוף–טיפול–השבה–סילוק
קשר גבייה–השקעה	מנותק: גבייה לקרן, מודל מענקים	ישיר: גבייה = מימון השירות
גובה ההיטל/תעריף	נמוך מדי כדי לשנות התנהגות, לא צמוד לעלות אמיתית, יוצר עודפים תקועים בקרן - מוגבלת פוליטית	**משקפת עלות מלאה (Cost reflective)**
מימון מתקני קצה	לא מובטח, לא מתואם להשקעה, ריבוי מענקים, סובסידיות	מובנה בתעריף
ודאות תכנונית	**נמוכה מאוד**	**גבוהה- מאפשרת תכנון ארוך טווח**
תוצאה בפועל	שיעור הטמנה זהה, מחסור במתקנים, לא מהווה תמריץ לקידום חלופות, צבירה בקרן	יצירת תמריצים כלכליים והשקעה במתקנים

קשר ישיר בין גבייה להוצאה, בין שירות לעלות= ודאות בהשקעה ועידוד הקמת תשתיות

האור שבקצה המנהרה – יציאה מהמשבר

חינוך, הסברה ושיקום אמון הציבור

- חינוך והסברה לציבור + שיקום אמון הציבור
- ריכוך NIMBY – בייחוד מתקני השבה
- שקיפות ומדידה (KPI)
- שיתוף רשויות וקהילות מוקדם בתכנון מתקנים

SG DW 793